

PATVIRTINTA
Kupiškio Lauryno
Stuokos-Gucevičiaus
gimnazijos direktoriaus
2017 m. rugpjūčio 31 d.
įsakymu Nr. 1-96

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Kupiškio Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijos Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) parengtas vadovaujantis Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, patvirtintomis 2017 m. kovo 22 d. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-190, Rekomendacijomis mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo kriterijų ir veiksmų, kilus įtarimui dėl galimo smurto artimoje aplinkoje, patvirtintomis 2017 m. rugpjūčio 3 d. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-625 ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais Vaiko gerovės užtikrinimą.

2. Aprašo paskirtis – padėti gimnazijai užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

3. Aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą gimnazijoje.

4. Aprašas remiasi šiais principais:

4.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. kiekvienas gimnazijos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir patyčias, turi reaguoti ir stabdyti;

4.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų.

5. Visi gimnazijos bendruomenės nariai (mokiniai, administracijos atstovai, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, tėvai (globėjai, rūpintojai), kiti darbuotojai) turi būti supažindinti su gimnazijos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka.

6. Apraše vartojamos sąvokos smurto ir patyčių formoms apibūdinti:

6.1. išskiriamos keturios smurto prieš vaikus formos: fizinis, psichologinis, seksualinis smurtas ir nepriežiūra:

6.1.1. **fizinis smurtas** – tai smurtas sukeltantis skausmą / fizinę žalą vaikui, įskaitant fizines bausmes. Fizinio smurto požymiai: nubrodzinimai, įdrėskimai, lūžiai, kraujavimas, atskirų kūno dalių skausmas;

6.1.2. **psichologinis smurtas** – tai nuolatinis emocinis vaiko traumavimas: rėkimas, gąsdinimas, draudimas kalbėti ar išsakyti nuomonę, rodytas, kad vaikas niekam tikęs, nemylimas. Psichologinio smurto požymiai: pakitęs vaiko elgesys, uždarumas, perdėtai jautrus reagavimas, apatija, patyčios;

6.1.3. **nepriežiūra** – tai nuolatinis negebėjimas užtikrinti vaiko pagrindinių fizinių, emocinių ir socialinių poreikių patenkinimo. Nepriežiūros požymiai: alkanas, purvinas, netinkamai apsirengęs;

6.1.4. **seksualinis smurtas** – tai vaiko ar paauglio vertimas dalyvauti seksualinio pobūdžio veikloje. Seksualinio smurto požymiai: seksualinio pobūdžio kalba ar gestai, amžiaus neatitinkančios išsamios žinios apie lytinį gyvenimą;

6.2. patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

6.2.1. **žodinės patyčios**: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

6.2.2. **fizinės patyčios**: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

6.2.3. **socialinės patyčios**: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

6.2.4. **elektroninės patyčios**: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

6.3. **smurtą ar patyčias patiriantis vaikas** – mokinys, iš kurio yra tyčiojama, prieš kurį smurtaujama;

6.4. **smurtaujantis, besityčiojantysis** – mokinys ar suaugęs, inicijuojantis smurtą, patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

6.5. **smurtą ar patyčias patiriantis suaugęs** – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojama ir prieš kurį smurtaujama;

6.6. **smurto ar patyčių stebėtojas** – mokinys, matantis ar žinantis apie patyčias ar smurtą;

6.7. **smurto ir patyčių prevencija** – veikla, skirta smurto ir patyčių rizikai mažinti imantis gimnazijos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

6.8. **smurto ir patyčių intervencija** – visuma priemonių, taikomų visiems smurto ir patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, smurtaujantiems ir stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus);

6.9. **smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** – smurto ir patyčių situacijos gimnazijoje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šių reiškinių geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinių tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA GIMNAZIJOJE

7. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi gimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi gimnazijos direktorius, vaiko gerovės komisijos (toliau – VGK) pirmininkas, nariai, klasių kuratoriai, o ją vykdo visi gimnazijos bendruomenės nariai.

8. Gimnazijos direktorius yra atsakingas už gimnazijos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio gimnazijos smurto ir patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą gimnazijos bendruomenei ir vykdymą.

9. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja VGK pirmininkas, psichologas ir socialinis pedagogas, kurie kasmet:

9.1. inicijuoja anoniminę vaikų apklausą ir apibendrina jos rezultatus;

9.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasių kuratorių dėl gimnazijoje fiksuotų pranešimų apie smurtą ir patyčias ir atlieka jų analizę (ne rečiau kaip kartą per metus);

9.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie smurtą ir patyčias analizės duomenimis rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

9.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį vaiko gerovės komisijos posėdyje;

9.5. teikia siūlymus gimnazijos direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo gimnazijoje, gimnazijos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo smurto ir patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

9.6. teikia siūlymus gimnazijos direktoriui dėl Aprašo tobulinimo;

9.7. atlieka kitus gimnazijos Apraše numatytus veiksmus.

10. Klasės kuratoriai kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias, informuoja VGK narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos ir intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA GIMNAZIJOJE

11. Visais įtariamų ir realiais smurto ir patyčių atvejais kiekvienas gimnazijos administracijos atstovas, mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguodamas:

11.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą ir patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

11.2. smurto artimoje aplinkoje atveju apie įtarimus informuoja gimnazijos direktorių ar jo įgaliotą asmenį (raštu arba elektroninio ryšio priemonėmis), kurie apie tai informuoja VGK pirmininką ir praneša savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriui (toliau – VTAS) ir (ar) policijai. Nesant galimybei pranešti direktoriui ar jo įgaliotam asmeniui, tiesiogiai praneša VTAS ir (ar) policijai. Prieš pranešdami dėl įtarimo gali konsultuotis su mokyklos VGK pirmininku, psichologu, socialiniu pedagogu;

11.3. primena mokiniui, kuris smurtauja ar tyčiojasi, gimnazijos nuostatas ir Mokinių elgesio taisykles;

11.4. jei vaikui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (visuomenės sveikatos specialistą, socialinį pedagogą, psichologą, tėvus (rūpintojus, globėjus), šalia esančius gimnazijos darbuotojus) ar institucijas (pvz., VTAS, policija, greitoji pagalba);

11.5. išsiaiškina, iš kokios klasės yra patyręs (-ę) smurtą ar patyčias ir smurtaujantis (-ys) ar besityčiojantis (-ys) mokinys (-iai) (bei patyčių stebėtojai);

11.6. informuoja klasės kuratorių apie įtariamą ir/ar įvykusį smurtą ar patyčias, elektroninių patyčių atveju, pateikia išsaugotus įrodymus.

11.7. jei informuoja tiesiogiai VGK pirmininką, psichologą ar socialinį pedagogą apie įtariamą ir/ ar įvykusį smurtą ar patyčias, kartu pateikia užpildytą pranešimo apie smurtą ar patyčias formą (rekomenduojama forma 2 priede).

12. Klasės kuratorius, administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas informuoja mokinių tėvus (rūpintojus, globėjus) įtarus ir/ar pastebėjus elektronines patyčias.

13. Klasės kuratorius gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusį smurtą ar patyčias:

13.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai smurto, ar patyčių atvejis, nusprendžia ar reikia apie įvykį iš karto informuoti gimnazijos direktorių;

13.2. organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja tėvus (rūpintojus, globėjus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

13.3. užpildo pranešimo apie smurtą ir patyčias formą; ją perduoda VGK pirmininkui, psichologui ar socialiniam pedagogui;

13.4. toliau stebi situaciją, bendradarbiauja su VGK pirmininku, psichologu ar socialiniu pedagogu ir informuoja apie pokyčius.

14. Užpildytą formą priėmęs asmuo (VGK pirmininkas, psichologas ar socialinis pedagogas) formą registruoja Smurto ir patyčių registracijos žurnale (žurnalas laikomas VGK dokumentų segtuve, bylos Nr. 1.27, 107 kab.):

14.1. imasi spręsti smurto ir patyčių situaciją;

- 14.2. esant sudėtingesniai atvejui inicijuoja (skubų) VGK posėdį;
- 14.3. nesiliaujant smurtui ar patyčioms, pagalbos specialistai kreipiasi į VGK pirmininką, kuris įvertinęs turimą informaciją sukviečia VGK posėdį.
15. Gimnazijos VGK, įvertinusi turimą informaciją:
- 15.1. numato veiksmų planą, supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (rūpintojus, globėjus); esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;
- 15.2. informuoja gimnazijos direktorių apie esamą situaciją; jei tai smurto artimoje aplinkoje atvejis: gimnazijos direktorius – praneša VTAS ir (ar) policijai; VGK pirmininkas arba VGK paskirtas narys bendradarbiauja su VTAS ir (ar) policija;
- 15.3. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius posėdžius situacijos įvertinimui.
16. Administracijos atstovui, mokytojui, švietimo pagalbos specialistui ar kitam darbuotojui smurtaujant ar pasityčiojus iš mokinio, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs smurtą ar patyčias privalo informuoti gimnazijos direktorių, kuris imasi Apraše ar kituose mokyklos dokumentuose numatytų veiksmų.
17. Gimnazijos direktorius, sužinojęs apie gimnazijos darbuotojo patiriamas patyčias ar smurtą arba gimnazijos darbuotojo tyčiojimąsi ar smurtavimą privalo nedelsiant imtis priemonių, numatytų Apraše.
18. Kitiems patyčių dalyviams (stebėtojams) pagal individualius poreikius gimnazijoje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

19. Nepranešimas VTAS ir (ar) policijai apie vaiko atstovų pagal įstatymą ir (ar) kitų asmenų daromus vaiko teisių pažeidimus užtraukia atsakomybę Lietuvos Respublikos teisės aktų numatyta tvarka.
20. Visi dokumentai, esantys mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.
-